

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A versenytársak közötti információcsere

Szerző:

Dr. Halik-Szabó Vivien

Kézirat lezárva:

Budapest, 2025.12.10.

*„Az információ az egyik legnyereségesebb üzlet,
mert olcsón beszerezhető áru, és a megfelelő
vásárló rengeteget hajlandó fizetni érte.”*

(J. D. Barker)

I. Bevezetés

A mai felgyorsult világunk egyik legfontosabb mozgató ereje az információ. Az üzleti életben a vállalkozások számára a piaci viszonyokról és a versenytársakról a naprakész, minél pontosabb és szélesebb körű információ nélkülözhetetlen a versenystratégia kialakításához, és versenyképességükhöz. Ahogy a mondás tartja, aki lemarad, az kimarad. A vállalkozások elsődleges céljai között - természetüknél fogva - a kezdetektől profitmaximalizálás szerepel, és így esetenként versenyellenes magatartásukkal monopolpozíciót vagy erőfölényt biztosítanak maguknak, úgy növelve profitjukat, hogy közben csökkentik a társadalom jólétét.¹

Az információcsere tehát egy hatékonyságot, és a versenyt is indikáló, természetes törekvés, melyet alapesetben a versenyjog sem korlátoz mindaddig, míg a piacra nézve nem jár negatív, versenyellenes következményekkel. A védendő közérdek ugyanis a gazdasági verseny tisztasága és szabadsága. Az alapvetően felmerülő kérdés, hogy mi minősül káros, tiltott információcserének a versenytársak között? Ezt több szempontból vizsgálhatjuk meg: nézhetjük az információ megosztások típusát, azok átadásának célját, hatását, a résztvevőit és a piaci környezet helyzetét. Azt azonban le kell szögeznünk, hogy a versenytársak közötti információcsere nem szükségszerűen, mindenképp valósít meg versenykorlátozást. „Nyilvánvaló, hogy a vállalkozásoknak érdeke az önálló döntésekből és az információhiányból eredő kockázatok csökkentése. A versenytársakkal kapcsolatos információ ugyanakkor a verseny erősödését is szolgálhatja. Olyan típusú megállapodásról vagy összehangolt magatartásról van szó, amelynek versenyre gyakorolt hatása nem egyértelmű.”² Így el kell határolnunk a jogszerű információk átadását a versenykorlátozást eredményező információcserétől.

¹ Massimo Motta: Versenypolitika elmélet és gyakorlat. Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központ, Budapest, 2007. 20.

² Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 233. o.

Ezt követően tudjuk megvizsgálni, hogy az információcsere már céljában versenykorlátozónak minősül-e, vagy annak - lehetséges vagy tényleges - következményeit, hatásait kell elemeznünk. Az elemzéshez ismernünk kell, hogy azt milyen szempontok alapján, milyen tényezők mellett kell elvégezni.

A jelen tanulmányban a versenytársak közötti információcserét törekszem elemezni a hazai és az európai uniós esetjog bemutatásával, miközben arra a kérdésre keresem a választ, hogy a versenytársak közötti információcserének milyen következményei lehetnek versenyjogi szempontból.

II. Az információ jelentősége a versenyjogban

Annak érdekében, hogy a versenytársak közötti információcserét értékelni tudjuk, szükséges az alapfogalmak és annak a kérdésnek a tisztázása, hogy az információcsere a versenyjog területén hol vet fel jogszerűtlenségi problémákat.

1. Fogalmak:

Az információ egy latin eredetű szó, jelentése: értesülés, hír, üzenet, tájékoztatás. Fogalmát minden tudományág különbözően határozza meg, számunkra a közgazdaságtani és kommunikáció elméleti megközelítés releváns, mely szerint „az információ egyrészt szolgáltatás, másrészt piaci termék, de az árucserével ellentétben az információcserénél mindkét félnek megmarad az információja”.³Az információ továbbá a kommunikáció tartalmát képezi, mely ma már egyrészt tömegigény (szükséglet), másrészt tömegtermék.⁴

Az információcsere az információk megosztását jelenti. Két vállalkozás közötti információcsere tartalma attól függ, hogy műszaki, gazdasági vagy szervezeti okok teszik azt szükségessé. Természetes

³ <https://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Altalanos%20bolcseszeti/54Husz%e1r/M/infojelm.html>

⁴ Buday-Sántha Andrea – Sárközy Helga – Singh Mahesh Kumar: A versenyjog és a kommunikációs jog kapcsolódásai, kihívásai, Versenyhivatal 2023/2., Gazdasági Versenyhivatal, 19. o.

törekvése a vállalkozásoknak, hogy a legjobb gazdasági, üzleti döntést hozzák meg, melyhez naprakész, hiteles információkra van szükségük.

A tanulmány választott témája megköveteli továbbá, hogy tisztázzuk: ez az információátadás a versenytársak között jön létre. A versenykorlátozó megállapodásokat ugyanis két csoportba lehet sorolni az érintett vállalkozások piaci funkciója, üzleti viszonyuk alapján. Az érintett piacon egymásnak tényleges vagy lehetséges versenytársai között létrejött megállapodásokat horizontális megállapodásoknak, a termelési, szolgáltatási vagy értékesítési lánc eltérő szintjein tevékenykedő vállalkozások (pl. gyártó és forgalmazó) összejárását vertikális megállapodásoknak nevezzük. Míg a horizontális megállapodások az abban résztvevők közötti versenyfolyamatot torzítják, a vertikális korlátozások a megállapodáson kívüli, harmadik személyek versenyfeltételeit korlátozzák vagy zárják ki.⁵ Ezért fontos megvilágítanom, hogy a jelen tanulmány elsődlegesen a tényleges vagy lehetséges versenytársak közötti, horizontális információcsere versenyjogi kérdéseit kívánja boncolgatni.

2. Az információcsere és a verseny:

A versenyjog egyik fő célja az érdemeken alapuló verseny (competition on the merits) védelme, melynek részét képezi, hogy a vállalkozások döntéseiket önállóan, a versenytársaktól függetlenül hozzák meg. Az önállóság e követelménye szigorúan tiltja, hogy a gazdasági szereplők közvetlenül vagy közvetve felvegyék egymással a kapcsolatot annak érdekében, hogy befolyásolják egy tényleges vagy lehetséges versenytárs piaci magatartását, vagy hogy az ilyen versenytárs előtt felfedjék az általuk elhatározott vagy tanúsítani kívánt piaci magatartást.⁶ Hiszen „ha az információátadás révén egy versenytárs vállalkozás tudomást szerez riválisa jövőbeli piaci stratégiájáról, a versenyző magatartást leginkább ösztönző bizonytalanság szűnik meg számára, így a kompetíciót fel tudja váltani a magatartás-összehangolás.”⁷ Alapvető, hogy a vállalkozások a jobb profit és a kedvezőbb versenyhelyzet elérésére törekcsenek, és mindenki igyekszik lépést tartani a versenytársakkal. A verseny természeténél fogva tartalmazza a bizonytalanságot, a versenytársak nem tudnak egymás stratégiáiról, piaci helyzetéről, jövőbeli piaci terveikről. Az információmegosztás ezt a

⁵ Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 170. o.

⁶ C-74/14. Eturas és társai ítélet (ECLI:EU:C:2016:42) [27]

⁷ Fejes Gábor: Az információcsere és a közvetítő - avagy régiségek és újdonságok a kartelljog területéről, Versenytükr 2016. IV. Különszám, Gazdasági Versenyhivatal, 6. o.

kiszámíthatatlanságot szüntetheti meg a vállalkozások számára, saját döntéseiket ezáltal kockázatmentesen hozhatják meg. Látjuk, hogy ez alapvetően bír befolyással a versenyre, rontja a versenyfeltételeket, hiszen a versenytárs terveinek konkrét ismerete birtokában sérül vagy megszűnik a verseny. Ehhez nincs szükség konkrét megállapodásra a versenytársak között, ugyanolyan kárt okoz, ha a gazdasági szempontból érzékeny információ megosztása ugyanolyan viselkedésre készíti őket. Ebből fakad, hogy a versenyjog tiltja a versenyre káros célú, illetve hatású információ megosztásokat.

III. A versenyjogi szabályozás

A versenyszabályozás alapvető célja tehát az, hogy „a piaci szereplők a saját döntéseiknek megfelelően szabadon és önállóan hozzák meg üzleti döntéseiket.”⁸ A piaci szereplőknek saját maguknak, önállóan kell kialakítaniuk a piacon általuk alkalmazott politikát, követett magatartást, s ez az elvárás meggátol minden közvetlen vagy közvetett kapcsolatot az egymástól független piaci szereplők között.⁹

Az Európai Unióban legmagasabb szinten az Alapjogi Charta biztosítja a vállalkozások szabadságát, a 16. cikk kimondja, hogy „A vállalkozás szabadságát, az uniós joggal és a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban, el kell ismerni.”

Az Európai Közösség Alapító Szerződésének 3. cikk g) pontja mondta ki, hogy a Közösség célja „egy olyan rendszer, amely megakadályozza a belső piaci verseny torzulását”. E cél mentén születtek a versenyjogi szabályok, és e követelménynek tesznek eleget a jelenleg hatályban lévő az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSz) versenyszabályokat rögzítő cikkei.¹⁰

Az EUMSz 101. cikke kimondja, hogy „a belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, így különösen: a) a

⁸ Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 233. o.

⁹ Gazdasági Versenyhivatal Vj-10/2018. sz. határozat 272. pont

¹⁰ Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 72. o.

beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítése; b) a termelés, az értékesítés, a műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozása vagy ellenőrzése; c) a piacok vagy a beszerzési források felosztása; d) egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek; e) a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához”.

Az uniós szabályozással összhangban jött létre a hazai versenyszabályozás. A magyar jogszabályi hierarchia legmagasabb szintjén, az Alaptörvényben került rögzítésre, hogy „Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik. Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”¹¹

A tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpt.) 11. §-a akként rendelkezik, hogy „tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások egyesülési jog alapján létrejött szervezetének, köztestületének, egyesülésének és más hasonló szervezetének (a továbbiakban együtt: vállalkozások társulása) a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jön létre. Ez a tilalom vonatkozik különösen: a) a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására; b) az előállítás, a forgalmazás, a műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozására vagy ellenőrzés alatt tartására; c) a beszerzési források felosztására, illetve a közülük való választás lehetőségének korlátozására, valamint az üzletfelek meghatározott körének valamely áru beszerzéséből történő kizárására; d) a piac felosztására, az értékesítésből történő kizárásra, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására; f) a piacra lépés akadályozására; g) arra az esetre, ha azonos értékű vagy jellegű ügyletek tekintetében az üzletfeleket megkülönböztetik, ideértve olyan árak, fizetési határidők, megkülönböztető eladási vagy vételi feltételek vagy módszerek alkalmazását, amelyek egyes üzletfeleknek hátrányt okoznak a

¹¹ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) M cikk (www.netjogtar.hu)

versenyben; h) a szerződéskötés olyan kötelezettségek vállalásától történő függővé tételére, amelyek természetüknél fogva, illetve a szokásos szerződési gyakorlatra figyelemmel nem tartoznak a szerződés tárgyához.”

Láthatjuk, hogy az európai uniós és a magyar jogszabálysöveg között tartalmában nincs érdemi eltérés a belső piaci érintettségén kívül, mely a jelen téma szempontjából nem releváns különbözőség, így az információcsere vizsgálatának szempontjából az uniós és a hazai jogi szabályozást nincs értelme külön-külön kezelni, ezért a továbbiakban egységesen kívánok rá hivatkozni.

A jogszabályi rendelkezések tehát a versenyt korlátozó, illetve torzító, vállalkozások közötti megállapodásokat, döntéseket és összehangolt magatartást¹² tiltják.¹³ A Tptv. 13. § (3) bekezdése határozza meg a kartell fogalmát, mely szerint a kartell a versenytársak közötti olyan megállapodás vagy összehangolt magatartás, amelynek célja a verseny korlátozása, megakadályozása vagy torzítása, így különösen a vételi vagy eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározása, az előállítás vagy a forgalmazás korlátozása, a piac felosztása, ideértve a versenyeztetéssel kapcsolatos összejátszást, az import- vagy exportkorlátozást is. Szembeötlő, hogy a jogszabály szövegében, a versenykorlátozó magatartásokat tartalmazó példálózó felsorolásban sem szerepel a versenytársak közötti információcsere, így az általános szabályok alkalmazásával kell eljárunk e magatartás megítélésakor. Tilos tehát a versenytársak közötti olyan információcsere, mely alkalmas arra, hogy a piaci szereplők közötti versenyből adódó bizonytalan állapotot mérsékelje.¹⁴

Tekintettel arra, hogy e típusú megállapodások, összehangolt magatartások versenyjogi megítélése összetett, a versenyre gyakorolt hatásuk nem egyértelmű, a jogalkalmazásban segítségünkre van az Európai Bizottság által kiadott 2011/C 11/01. számú Iránymutatás az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról (a továbbiakban: Horizontális Iránymutatás). A Horizontális Iránymutatás lefekteti az információcsere

¹² A Horizontális Iránymutatás 60. pontjában határozza meg az összehangolt magatartás fogalmát, mely szerint „olyan együttműködési formát jelent a vállalkozások között, amely révén - anélkül, hogy eljutnának egy megállapodás rendes megkötéséig - a verseny kockázatait tudatosan helyettesítik az egymás közötti gyakorlati együttműködéssel.”

¹³ A pontosság kedvéért hozzá kell tenni, hogy a kartellt tiltó szabályokon túl a versenyszabályok a gazdasági erőfölénnyel való visszaélésről, és a vállalkozások fúziójáról is rendelkeznek, azonban a jelen dolgozat témájára fókuszálva e versenyszabályokat külön nem ismertetem.

¹⁴ Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 233. o.

versenyjogi értékelésének alapelveit, a jogsértés megállapíthatóságainak szempontjain túl a mentesülés lehetőségének eseteit is rögzíti.

IV. Jogszerű vagy jogszerűtlen

Fontos leszögezni azonban, hogy nem önmagában az információcsere, mint magatartás esik a tilalom körébe. Az előző fejezetben ismertetett jogszabályba ütköző információcserét el kell határolnunk a jogszerű, és a verseny szempontjából hasznos információátadástól.

Ahogy korábban is utaltam rá, természetes jelenség a gazdasági piacokon, hogy a vállalkozások monitorozzák versenytársaikat, és az ebből származó információk ismeretében határozzák meg saját piaci stratégiájukat. De az egymás között megvalósuló információátadás sem jelent feltétlenül jogsértés megvalósulását. „Különösen a sokszereplős versenypiacon, a nem vállalkozásspecifikus tehát összesített adatok kicserélése még kifejezetten versenyt erősítő jelenségnek is nevezhető.”¹⁵ Sőt gazdasági fejlődést, hatékonyabb piaci működést és közvetlen fogyasztói előnyöket is eredményezhet, pl. a különböző árösszehasonlító oldalak a fogyasztókat segítik, átláthatóbbá teszik a piacot, csökkentik a keresési költségeiket, tudatosabb döntéseket hozhatnak, és a választási lehetőségeiket is növelik.

A tanácsadás, véleménycsere és egyéb olyan megállapodásokban rögzített információgyűjtés, melyeknek célja kizárólag a vállalkozások piaci magatartásának szabad és önálló meghatározása, megengedett.

Az Európai Bizottság a *COBELPA-VNP ügyben*¹⁶ többek között kimondta, hogy „a kereskedelmi szövetségek feladata lehet releváns információk begyűjtése és analízisa az eladási és kibocsátási statisztikák elkészítése céljából, feltéve, hogy az adatok anonimek maradnak és az egyes vállalkozások nem válnak beazonosíthatóvá.”¹⁷

¹⁵ Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 234. o.

¹⁶ 77/592/EEC: Bizottság 1977. szeptember 8. napján kelt határozata (IV/312-366 COBELPA-VNP)

¹⁷ Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 235.o.

A *CEPI-Cartonboard* ügyben¹⁸ egy kartell ügy feltárásakor vált szükségessé a kartonpapír iparbeli statisztikai információs-csere rendszer új alapokra helyezése. A Bizottság vizsgálata során ugyanis belátta, hogy valamely szintű információmegosztás nélkülözhetetlen ezen a területen. Az új rendszerre az alábbi feltételek vonatkoztak:

- egyéni adatokat nem cserélnek,
- találkozók során a statisztikákat nem tárgyalják meg,
- a szétküldött információkat nem kísérik kommentárok, elemzések, megjegyzések, ajánlások,
- a statisztikák nem terjednek ki árakra, termelési előrejelzésekre, kapacitáskihasználtsági mutatókra.

Ezen túl több adategyesítés, általánosítás és nagyobb földrajzi terület alapulvétele került bevezetésre.¹⁹

A Horizontális Iránymutatás az 57-59. pontjaiban az alábbiak szerint foglalja össze a versenytársak közötti információcsere előnyeit és hátrányait:

- hatékonyságot eredményezhet azáltal, hogy megoldhatja az információs asszimetria problémáit, továbbá a vállalkozások saját belső hatékonyságukat növelhetik az egymásnak a bevált gyakorlataihoz való viszonyítás útján. Az információcserével költségmegtakarítást érhetnek el azáltal, hogy csökkentik készleteiket, lehetővé teszik a romlandó termékek fogyasztókhöz való gyorsabb eljuttatását, vagy megküzdnek az instabil kereslettel stb. Továbbá a fogyasztóknál jelentkező előnyökre is kitér.
- Hátránya azonban, hogy eredményezhet versenykorlátozást is. „Az információcsere versenyszempontú eredménye az annak helyszínt adó piac jellegzetességeitől (például koncentrálttság, átláthatóság, stabilitás, szimmetria, komplexitás, stb.) valamint a kicserélt információ típusától függ. Ezek az érintett piaci környezetet hajlamossá tehetik az együttműködésre.”²⁰ Azon túl, hogy maga az információcsere valósíthat meg versenytorzítást, megkönnyítheti a kartellek végrehajtását azzal, hogy lehetővé teszi a vállalkozások számára

¹⁸ Lásd a Bizottság 1999-es versenyjelentésének 127-129. o.

¹⁹ Tóth Tihamér: Unió és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 235.o.

²⁰ Horizontális Iránymutatás 58. pont

annak nyomon követését, hogy a résztvevők betartják-e a megállapodott feltételeket. Az ilyen típusú információcserét a kartell részeként fogják értékelni.²¹

Az ún. AUSBANC ügyben²² - még az Iránymutatást megelőzően - L. A. Geelhoed főtanácsnok jelentős megállapításokat fogalmazott meg többek között a jogszerű és a jogszerűtlen információcserével kapcsolatban. Az ügy a pénzügyi és hitelintézetek számára fizetés ellenében hozzáférhető ún. hitelnyilvántartási rendszer kapcsán indult. Az előzetes döntéshozatali eljárásban a főtanácsnok kifejtette, hogy „Az információk versenytársak közötti cseréje és terjesztése, valamint egy átlátható piac megteremtése semleges vagy akár pozitív is lehet a piac versenyszerkezete szempontjából. (...) Általában a jogszerű és a jogszerűtlen információcsere közötti különbségtétel a következő elemektől függ: (1) a csere tárgyát képező információk jellege és tartalma (összesített vagy részletezett) és (2) az érintett piac szerkezete (oligopol vagy széttöredezett).

Kiemelte továbbá, hogy a csere gyakorisága szintén jelentőséggel bír. A statisztikai vagy múltbeli adatok cseréje általában kevésbé problémás, mint az aktuális vagy jövőbeli adatoké. A piac szerkezetének is meghatározó jelentősége van, hiszen egy oligopol piacon a vállalkozások nagyobb arányban igyekeznek egységesíteni magatartásukat, így az információcsere ebben az esetben megnövelheti az összejátszás valószínűségét. Ezért bizonyos információk cseréje jogszerűtlennek minősül egy oligopol, vagy egy erősen koncentrált piacon, és nem minősül annak egy valóban versengő (atomizált) piacon.²³

A fentiekből levonhatjuk azt a következtetést, hogy az információcsere értékelésekor meg kell vizsgálnunk az adott ügy sajátosságait, tényeit és körülményeit, és csak ezen egyedi vonások mentén dönthető el, hogy az információmegosztás jogszerű vagy jogszerűtlen, esetleg az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése²⁴ alapján értékelhető.

²¹ Horizontális Iránymutatás 57-59. pont

²² A C-238/05. sz. Asnef-Equifax, Servicios de Información sobre Solvencia y Crédito, SL kontra Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (Ausbanc) ügy

²³ L. A. Geelhoed főtanácsnok indítványának 40-41. pontja

²⁴ EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése tartalmazza a mentesülés szabályait: „Az (1) bekezdés rendelkezéseinek alkalmazásától azonban el lehet tekinteni az olyan esetekben, amikor – vállalkozások közötti megállapodás vagy megállapodások csoportja; – vállalkozások társulásai által hozott döntés vagy döntések csoportja; – összehangolt magatartás vagy összehangolt magatartások csoportja hozzájárul az áruk termelésének vagy forgalmazásának javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához, ugyanakkor lehetővé teszi a fogyasztók méltányos részesedését a belőle eredő előnyből anélkül, hogy: a) az érintett vállalkozásokra olyan korlátozásokat róna, amelyek e célok eléréséhez nem nélkülözhetetlenek; b) lehetővé tenné ezeknek a vállalkozásoknak, hogy a kérdéses áruk jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt.

V. A jogellenes információcsere

A versenyjogsértést megvalósító információcseréket többféle szempontból vonhatjuk vizsgálat alá, illetve különböző módon rendszerezhetjük őket.

1. Közvetlen vagy közvetett információmegosztás:

Attól függően, hogy milyen formában valósul meg az információátadás, beszélhetünk közvetlen és közvetett adatcseréről. A közvetlen adatcserekor a versenytársak közvetlenül osztják meg egymással az információkat, míg a közvetett típusnál harmadik személyeken keresztül, például szakmai szövetségen, piackutató szervezeteken, de akár a vállalkozások beszállítói vagy kiskereskedői útján is.

Amennyiben az információs kartell közvetítőn keresztül valósul meg, felmerül a közvetítő felelősségének kérdésköre. A bírói gyakorlat²⁵ szerint meg kell különböztetni azt az esetet, amikor a közvetítő független, harmadik személyként, saját döntései alapján jár el attól, amikor valamelyik vállalkozás bízta meg az eljárással. Ez utóbbi esetben ugyanis a közvetítő a vállalkozás nevében, kvázi helyett tevékenykedik, így magatartását a megbízó vállalkozás magatartásaként kell értékelni, vagyis felelősségre nem lesz vonható. Azonban, ha a közvetítő független a többi vállalkozástól, saját nevében, önállóan cselekszik, és tudata átfogja, hogy magatartásával egy versenykorlátozó megállapodást vagy összehangolt magatartást támogat, akkor ugyanúgy, mint a versenykorlátozásban részt vevő versenytársak, felelni fog a kartellben való részvételéért.²⁶

Abban az esetben továbbá, amikor az információ átadás közvetetten, a termelési vagy az értékesítési lánc eltérő szintjén álló szereplőn keresztül valósul meg, nevezzük „hub and spoke” kartellnek, mely részletesebben a 7. fejezetben kerül kifejtésre.

²⁵ Lásd pl. AC Treuhand kontra Európai Bizottság (T-99/04), Kontaktlencse ügy Vj/96-310/2010. sz. Gazdasági Versenyhivatal határozata, BankAdat ügy Vj/8-1751/2012.

²⁶ A T-99/04 AC Treuhand kontra Európai Bizottság ítélet

2. Az egyoldalú magatartás:

A klasszikus információmegosztás két- vagy többoldalú magatartás. Azonban meg kell vizsgálnunk azt az esetet is, amikor az információ közlése egyoldalú, csak egyetlen vállalkozás oszt meg stratégiai jellegű információkat, például e-mail, levél, telefon vagy akár szóban, egy megbeszélés alkalmával. Az információ elfogadásával ezek a magatartások is alkalmasak arra, hogy összehangolt magatartást eredményezzenek, így ha csak az információt kapó vállalkozás egyértelmű nyilatkozattal nem válaszol, miszerint nem szeretne ilyen adatokat kapni, ő is részesévé válik a jogsértésnek.

3. Nyilvános bejelentés:

Az egyoldalú információmegosztás esetén meg kell azonban különböztetni azt az esetkört, amikor egy vállalkozás nyilvánosan például egy újságban vagy interneten tesz bejelentést. Ez általában nem minősül versenyjogsértésnek, kivéve, ha a bejelentésnek az összejátszásra való felhívás is részét képezi, vagy az egymást követő nyilvános bejelentések egy közös megegyezés kialakítását célzó stratégia részei.

4. Az információcsere típusai megvalósulás alapján:

A szakirodalom²⁷ a versenytársak közötti tiltott információcserének három típusát különbözteti meg megvalósulási körülményeik alapján:

- beszélhetünk a kartellmegállapodásokba beolvadó, azok részét, eszközét képező, és megvalósításukhoz elengedhetetlen információcseréről. Ez az információcsere a klasszikus kartell-megállapodásokkal gyakorlatilag együtt jár, annak eszközcselekményeként fogható fel. Az alapját a versenytársak közötti, a jelenlegi vagy jövőbeli piaci magatartásukra irányuló információcsere, gyakran már-már üzleti titoknak minősülő információk kiszivárogtatása képezi. Többnyire más kartell-típusokkal egyidejűleg, illetőleg azokba beolvadva jelenik meg, ám egyes esetekben önálló jelenséggént is felismerhető.²⁸

²⁷ Fejes Gábor: Az információcsere és a közvetítő - avagy régiségek és újdonságok a kartelljog területéről, Versenytükör 2016. IV. Különszám, Gazdasági Versenyhivatal

²⁸ Juhász Ágnes: Közbeszerzés a versenyjog határán (MJSZ, 2010/2., 135-155. o.)

- Másodsorban a versenytársak együttműködéséhez kapcsolódó (pl. K+F megállapodások, közös gyártási, beszerzési együttműködések) adatcserék versenyjogi megítéléséről, és
- az önálló, kifejezetten az információátadásra fókuszáló, megállapodáshoz vagy egyéb magatartáshoz nem kapcsolódó információmegosztásról, amikor maga az adatcsere valósítja meg a jogsértést.

Míg az első két esetben a versenyjog az információcserét a versenykorlátozó megállapodással együtt értékeli, addig a harmadik esetkörben az információátadást vonja vizsgálat tárgyává.

5. Az információcsere eredménye:

Attól függően, hogy az információs kartell milyen eredményre vezet, beszélhetünk összejátszást eredményező jogsértésekről és versenyellenes piaclezárásról.

Az összejátszás több formában valósulhat meg. Egyrészt az információcserén keresztül a részes vállalkozások közös megegyezést alakíthatnak ki az együttműködésükről, mely konkrét megállapodás nélkül is összehangolt magatartáshoz vezethet. Erre a legalkalmasabb a vállalkozás jövőbeli magatartására vonatkozó információk megosztása.

Másrészt összejátszást eredményezhet, ha növelik az összejátszást eredményező magatartás belső stabilitását a piacon. Ebben az esetben az aktuális, illetve a korábbi adatokra vonatkozó információcsere átláthatóvá teszi a piacot, és megteremti a nyomon követés lehetőségét, ami által láthatóvá válnak az összejátszást eredményező magatartástól való eltérések.

Harmadrészt összejátszáshoz vezethet, az összejátszást eredményező magatartás külső stabilitásának növelése a piacon. Ebben az esetben az aktuális, illetve a korábbi adatok cseréje a vállalkozások számára nyomon követhetővé teszi a piacra belépési szándékot, segítve az ezzel kapcsolatos lépések megtételét.²⁹

A fentiekén túl az információcsereversenyellenes piaclezáráshoz is vezethet. Ebben az esetben a stratégiai fontosságú, a piac jelentős részére kiterjedő, érzékeny kereskedelmi adatokat megosztó,

²⁹ Horizontális Iránymutatás 66-68. pont

együttműködésben résztvevő vállalkozások versenyelőnyben vannak a rendszerhez nem csatlakozott versenytársakhoz képest. Ez a típusú jogsértés harmadik felek versenyellenes kizárásához is vezethet.³⁰

6. Cél, hatás, potenciális hatás:

Versenypolitikai szempontból a versenyjogsértéseknek *három típusát* különböztethetjük meg:

- a versenyellenes célú
- a versenyellenes hatású és
- a potenciálisan versenyellenes hatású

magatartásokat. Így a tiltott információcserével megvalósuló versenyjogsértésnek is e három formáját különíthetjük el. Ennek leglényegesebb következménye, hogy cél vagy hatás alapú magatartás vizsgálata esetén milyen bizonyítási kötelezettsége áll fenn a versenyhatóságnak.

6.1 A versenykorlátozó cél:

A Bizottság gyakorlata alapján versenykorlátozó célú információcserének nagyrészt a piaci szereplők árakkal és mennyiségekkel kapcsolatos, jövőbeni magatartására vonatkozó egyéni adatok versenytárral történő megosztását lehet tekinteni.³¹ A holland T-mobil ügyben, a C-8/08. sz. előzetes döntéshozatali eljárásban az Európai Bíróság megállapította, hogy „Versenykorlátozó célúnak minősül a versenytársak közötti információcsere, amennyiben alkalmas arra, hogy megszüntesse a bizonytalanságot az érintett vállalkozások tervezett magatartását, így többek között az érintett vállalkozás által megvalósítandó alkalmazkodás időpontját, mértékét és módszereit illetően, ideértve azt is, ha az alkalmazkodás a közvetítők részére fizetett díj csökkentésére, nem pedig a fogyasztói árakra vonatkozik.”³²

Az Iránymutatás 72. pontjában rögzíti, hogy „minden információcsere, amelynek célja a verseny korlátozása a piacon versenykorlátozó célnak tekintendő.” Nincs tehát egy konkrét felsorolás, ami

³⁰ Horizontális Iránymutatás 69-71. pont

³¹ Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 234. o.

³² C-8/08. T-Mobile Netherlands BV, KPN Mobile NV, Orange Nederland NV és Vodafone Libertel NV kontra Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, ítélet, ECLI:EU:C:2009:343.

eligazítana bennünket, hogy milyen magatartást kell versenyellenes célúnak tekinteni. A Horizontális Iránymutatás azonban segítségünkre szolgál a kérdés megválaszolásában. Egyrészt rámutat, hogy a Bizottság e kérdés vizsgálatakor a jogi és gazdasági összefüggésekre kell figyelemmel lenni, amelyek között az információcserére sor került, másrészt azt vizsgálja, hogy az adott adatcsere a természeténél fogva alkalmas-e a versenykorlátozásra. A piaci szereplők az árakkal és mennyiségekkel kapcsolatos jövőbeni magatartásukra vonatkozó, egyedi szándékát érintő információcseréjét lehet nagy valószínűséggel versenykorlátozó célú információcserének tekinteni.³³

Amikor a versenytársak a jövőbeni magatartásukkal kapcsolatos érzékeny információkat osztanak meg egymással, az információcsere önmagában eredményezhet kartellt vagy összehangolt magatartást. Ekkor a magatartás nem információs kartellként, hanem pl. árkartellként vagy összehangolt magatartásként kerül elmarasztalásra. A Fővárosi Ítéltábla a taxikartell ügyben mondta ki, hogy „A vállalkozásoknak a saját maguk által követendő magatartásuknak a feltárása, avagy az áremeléssel kapcsolatosan tervezett lépéseiknek egy másik, versenyben álló vállalkozás tudomására hozása tilalmazott.”³⁴

A Fővárosi Ítéltábla a *pékkartell II. ügyben*³⁵ rögzítette, hogy a tervezett árakkal kapcsolatos információcsere versenyellenes célú. Véleményem szerint az ítélet nem csak részletesen kifejti, hanem nagyon jól szemlélteti és megmagyarázza, hogy mi történik, ha egy érintett piac szereplői az árakkal, jövőbeli magatartásukkal kapcsolatban osztanak meg információt egymással, valamint láthatóvá válik, hogy mi a versenypolitikai indoka a tilalmazásnak.

„Az ár a termék pénzben kifejezett értéke, amely - hatósági szabályozás hiányában - a piaci forgalomban szabad megállapodás tárgya. Versenyjogilag az a kívánatos, hogy a kereslet-kínálat szerint alakuljon az ár, azt az egyes vállalkozások egyéni költségei, a termék minősége, az előállítás hatékonysága, a cég megbízhatósága stb. szempontok alapján a vállalkozás önállóan határozza meg. Ha a versenytársak az általuk bejelentett áremelésről vagy a tervezett áremelésről, azok mértékéről információt cserélnek, akkor megtörik ezt a versenyjogi elvárást, magatartásuk befolyásolhatja a piac normál működését. Kétségtelen, hogy a sütőipar akkori helyzete indokolta az áremelést. Párhuzamos

³³ Horizontális Iránymutatás 72-74. pont

³⁴ Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.050/2011/9.

³⁵ Vj-57/2007/432.

a felperesek magatartása akkor, ha minden vállalkozás maga dönt az áremelésről, annak bevezetéséről, az áremelés mértékéről. Jelen esetben azonban megosztották egymással az ezzel kapcsolatos információkat. Akik még nem emeltek árat, azok számára fontos kérdés volt, hogy hogyan viszonyultak a kereskedelmi láncok az áremeléshez. A pozitív fogadtatás számukra bátorítást adhat, azaz nyugodtan emelhetnek ők is árat. [...] Közös érdekük volt az áremelés érdekében való egységes fellépés. Az áremeléssel kapcsolatos információk megosztása ezért megvalósította a versenykorlátozó célt, arra alkalmas is volt, függetlenül attól, hogy ténylegesen járt-e, és ha igen, milyen hatással az összehangolt magatartásuk. [...]

Amint arra a másodfokú bíróság a fentiekben rámutatott, normál piaci viszonyok között az ár meghatározása szabad megállapodás tárgya. Ha ezt az érintetteken kívül más befolyásolni akarja, akkor annak célja a verseny korlátozása. Az árat az adott vállalkozásnak kell a maga egyedi sajátosságaira tekintettel megállapítania, a kiinduló pontot a saját magánál felmerülő költségek adják. Ezt felülről irányítani nem lehet, a felmerült költség vállalkozásonként eltérő, azaz mindenkinél más lesz a reális költség. Az I. r. felperes költségkalkulációja irányadó lehetett az iparág szereplői számára, a közzététellel azt sugallta, hogy ne a ténylegesen felmerülő költségekhez, hanem a reálisként megjelenített költségekhez mérten határozzák meg a saját áraikat. Az I. rendű felperes bejegyzése ezért a verseny korlátozását célozta és arra alkalmas is volt. Ezzel szemben alappal cáfoló bizonyítékot, elfogadható jogi érvet nem hozott fel.”³⁶

6.2 A versenykorlátozó hatás:

Amennyiben nem állapítható meg egy információcseréről egyértelműen, hogy az céljában versenykorlátozó, akkor meg kell vizsgálni annak a versenyre gyakorolt tényleges vagy lehetséges hatásait, és a jogsértés megállapításához a versenyhatóságnak ki kell tudnia mutatni a tényleges vagy potenciális versenyhatásokat. Az ítélkezési gyakorlat szerint az információcsere-rendszereknek nem lehet absztrakt módon vizsgálni a versenyszabályokkal való összeegyeztethetőségét.³⁷ A hatásvizsgálatot eseti alapon, az ügy sajátosságainak figyelembevételével kell elvégezni. Az értékelési szempontok alapjait a Bizottság a UK Agricultural Tractor Registration Exchange ügyben³⁸ határozta

³⁶ Fővárosi Ítélet 2.Kf.27.260/2011/13. számú ítélete

³⁷ Vj/8-1751/2012. sz. határozat Bankadat-GVH ügy 1104. pont

³⁸ Bizottság 92/157/EGK határozata, OJ L 68, 13.3.1992, 19-33. o.

meg, ahol az információcsere egy koncentrált piacon az összejátszás erősítéséhez vezetett. Az információcsere versenyellenes hatásainak megítélésénél három körülmény bír meghatározó jelentőséggel:

- az érintett piac(ok) struktúrája és egyéb jellemzői,
- az információcserével érintett termék(ek) összetettsége, illetve homogenitása, és
- a megosztott információk természete, kora, egyedisége és átadásának gyakorisága.³⁹

Vagyis látható, hogy a hatásvizsgálat egyedi tényeken alapuló, alapvetően közgazdasági megközelítésű.

A Bizottság a John Deree ügyben mondta ki, hogy az információcsere valószínűsíthető hatásai vizsgálatakor egy olyan összehasonlító elemzést kell megtenni, ami az információcsere következtében fennálló versenyhelyzetet hasonlítja össze azzal a versenyhelyzettel, ami az adott információcsere hiányában állna fenn⁴⁰. A Horizontális Iránymutatás rögzíti, hogy „ahhoz, hogy egy információcsere a 101. cikk (1) bekezdésének értelmében versenykorlátozó hatású legyen, valószínűsíteni kell, hogy érzékelhető hátrányos hatással jár a verseny valamely (vagy több) olyan mutatójára, mint az ár, kibocsátás, termékminőség, termékválaszték vagy az innováció. Az információcsere versenykorlátozó hatásának megléte vagy nemléte függ mind az érintett piac gazdasági feltételeitől, mind a kicserélt információ jellegzetességeitől.”⁴¹

A hatásvizsgálat tehát egy összetett folyamat, melyhez az adott piac szerkezetét és az adatcsere sajátosságait kell figyelembe venni, majd valamennyi releváns adatból le kell szűrni annak hatását. Az alábbiakban azok a piacra és az információcserére vonatkozó *releváns sajátosságok* kerülnek bemutatásra, melyek a hatásvizsgálat során mindenképp értékelendők, melyek mentén el tudjuk végezni a hatáselemzést:

- *Az érintett piac(ok) struktúrája és egyéb jellemzői:* A piaci jellemzők közül az átláthatóság, a piaci szereplők száma, a stabilitás, a szimmetria, illetve az összetettség azon sajátosságok, amiből

³⁹ Fejes Gábor: Az információcsere és a közvetítő - avagy régiségek és újdonságok a kartelljog területéről, Versenytekőr 2016. IV. Különszám, Gazdasági Versenyhivatal 8. o.

⁴⁰ A C-7/95 P. sz. John Deere kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 76. pont

⁴¹ Horizontális Iránymutatás 75. pont

következtetéseket tudunk levonni. Egy átlátható, kevés szereplős, stabil, szimmetrikus piacon, melyet az összetettség sem jellemez, könnyebb a vállalkozások számára az összejátszást kialakítani, a résztvevő vállalkozások könnyebben tudják az összejátszás belső és külső stabilitását növelni, ezért nagyobb valószínűséggel jön létre versenyjogsértés. Ezek a jellemzők tipikusan az oligopol piacok ismérvei, ahol a versenytársak alacsony száma és ezáltal a nagyobb átláthatóság növeli a vállalkozások egymástól való függő helyzetét és csökkenti a verseny intenzitását. Valószínűbb az összejátszást eredményező magatartás továbbá, ha a keresleti és kínálati feltételek viszonylag állandóak. Szimmetrikus piaci szerkezet esetén a versenytárs vállalkozások üzleti döntéseit meghatározó körülmények (pl. a költségek, a piaci részesedés, a termékválaszték stb.) lényegileg homogénnek tekinthetők, és ezáltal nagyobb valószínűséggel tudnak megegyezésre jutni az összehangolás feltételeiről, mert a motivációik jobban igazodnak egymáshoz. Ezzel szemben egy nyitott, dinamikus, változó, sok szereplős piacon a versenyellenes együttműködés sokkal nehezebben valósítható meg. A vállalkozások alacsony száma mellett ezeken a piacokon általában hosszú ideig működnek a vállalkozások, és a jövőbeni nyereségben érdekeltőbbek, mint a rövid távú, gyors de bizonytalan bevételekben. Ahhoz, hogy az összejátszás fenntartható legyen, a vállalkozások számára láthatóan érdekükben kell, hogy álljon, úgymond meg kell, hogy érje a számukra az összejátszás feltételeinek betartása.

Ugyanakkor azt is hozzá kell tenni, hogy ezen tulajdonságokkal rendelkező piacokon kevésbé éri meg „csalni”. A csekély számú versengő vállalkozás egy nem összetett, átlátható piacon egymás monitorozásából is levonhatóak a piaci magatartásukra vonatkozó konzekvenciák, melyre jogsértés nélkül is képesek kialakítani a válaszlépéseket. Míg egy összetett, kevésbé átlátható, sokszereplős piacon, amit a változékonyság és a nagyobb fokú bizonytalanság jellemez, nagyobb a versenyző vállalkozások motivációja az összejátszásra, de nehezebb dolguk is van, mind az összejátszás kialakításában, mind annak fenntartásában, ellenőrzésében.⁴²

- *Az információcserével érintett termék(ek) összetettsége, homogenitása, piaci lefedettség: A jogsértő információcsere kialakulását meghatározza az érintett termék összetettsége, homogenitása is. Egy egyszerűbb kevésbé összetett, homogén termék előállítására vagy keresletére vonatkozó adatcsere egyszerűbb, olcsóbb, fenntartatóbb, mint egy komplexebb, sok összetevős termék esetében.*

⁴² Horizontális Iránymutatás 77-85. pont

„Minél homogénebb egy termék, vagyis minél kevesebb jelentősége van a termékdifferenciálásnak, annál könnyebben vezethet az adatcsere versenykorlátozó eredményre.”⁴³

A versenykorlátozó hatáshoz szükséges az is, hogy az információcserében részt vevő vállalkozásoknak az érintett piac megfelelően nagy részét le kell fedniük, hiszen a kimaradó versenytársak meg tudják „fúrni”, be tudják szüntetni a részt vevő vállalkozások versenyellenes magatartását. „Például az információcsere-rendszerhez nem csatlakozott vállalkozások az összehangolt szint alatti ár megállapításával fenyegethetik az összejátszást eredményező magatartás külső stabilitását.”⁴⁴

A Horizontális Iránymutatás nem adja meg „a piac megfelelően nagy részének” konkrét terjedelmét, hiszen azt egyedileg, az egyedi körülmények és az információcsere típusának vizsgálatával lehet eldönteni. Ad azonban egy támpontot e körben, amikor kimondja, hogy „amennyiben azonban az információcsere egy más típusú horizontális együttműködési megállapodással összefüggésben történik és nem lépi túl a megállapodás végrehajtásához szükséges mértéket, az ezen iránymutatás, a megfelelő csoportmentességi rendelet vagy a de minimis közlemény vonatkozó fejezeteiben a szóban forgó megállapodás-típusra vonatkozóan megállapított piaci részesedési küszöbérték alatti piaclefedés általában nem lesz elég nagy ahhoz, hogy az információcsere versenykorlátozó eredményre vezessen.”⁴⁵

- *a megosztott információk természete, kora, egyedisége és átadásának gyakorisága:* Az előző fejezetben láthattuk, hogy nem minden információcsere eredményez versenykorlátozást. A versenykorlátozó hatásnak vagy annak lehetőségének a megállapíthatóságában nagy szerepe van a kicserélt, megosztott adatoknak. Köztudomású tények, vagy mindenki által hozzáférhető adatok általában nem valósítanak meg tiltott magatartást (de ebben az esetben is a többi szemponttal és az ügy sajátosságaival együtt kell értékelnünk az információcserét, hiszen adott esetben egy-egy ártatlannak tűnő beszélgetés az időjárásról is alkalmas lehet jogsértés megvalósítására). Azonban az ún. *szenzitív adatok*, vagyis a bizalmas, titkos üzleti adatok megosztása tiltott. „Legtipikusabb eset a jelenlegi és különösen a jövőbeni árakra vonatkozó információ átadása. Ez történhet közvetlenül, pontosan meghatározott árlista megadásával, de közvetett módon is úgy, hogy az árképzési

⁴³ Fejes Gábor: Az információcsere és a közvetítő - avagy régiségek és újdonságok a kartelljog területéről, Versenytükör 2016. IV. Különszám, Gazdasági Versenyhivatal 8. o.

⁴⁴ Horizontális Iránymutatás 87. pont

⁴⁵ Horizontális Iránymutatás 88. pont

tényezőket és árképzési politika jellemzőit hozzák a versenytársak tudomására. Így bizalmasnak kell, hogy minősüljön a költségekre, a kibocsátásra, a forgalmazás vevőnként való eloszlására, a tervezett beruházásokra, piacváltásra vonatkozó információ - ha ezek feltárása üzleti titkot sért.”⁴⁶

A Bizottság egy határozatában leszögezte, hogy „(...) a 81. cikk (1) bekezdésével ellentétes az, ha a gyártó versenytársai tudomására hozza árpolitikájának lényegi elemeit, így például az árlistát, az általa alkalmazott engedményeket és üzleti feltételeket, ezek szintjét és változásuk időpontját, valamint az egyes fogyasztóknak biztosított speciális kivételeket.”⁴⁷

A Horizontális Iránymutatás az információcsere jellegzetességei között határozza meg az *információ stratégiai jellegét*. Eszerint a stratégiai bizonytalanságot csökkentő adatok valószínűbben vezetnek jogsértéshez, mint a más típusú információcsere, hiszen csökkentik a versenyt és ezáltal a vállalkozások döntési önállóságát. A stratégiai információ leginkább az árakra és a mennyiségekre vonatkoznak, másodsorban a költségekkel és a kereslettel kapcsolatos információk tartoznak e körbe. Amennyiben azonban a vállalkozások a K+F területén versenyeznek, a verseny szempontjából a technológiai adatok lehetnek leginkább stratégiai jelentőségűek.”⁴⁸

Ahogy a fenti jogesetből is kitűnik, a kicserélt adattartalom mellett fontos szempont az adatok *kora* és az információcsere *gyakorisága* is. Valószínűbb, hogy jogsértéshez vezet a jövőbeli magatartásra vonatkozó adat, hiszen a vállalkozások célja nem az elmúlt időszakok elemzése. Nem kizárt azonban, hogy a közelmúltbeli, nem historikus adatok megosztása is összejátszást eredményez, különösen, ha azok cseréjére hosszabb időn keresztül, nagy gyakorisággal kerül sor, hiszen a piaci elemzők és szakértők jelentős megállapításokat tudnak levonni belőlük a versenytárs jövőbeli magatartására is.⁴⁹ A Horizontális Iránymutatás nem határozza meg azonban, hogy mikor minősül egy adat múltbelinek, tekintettel arra, hogy az esetenként vizsgálendő, és függ az adat természetétől, összesíthetőségétől, a csere gyakoriságától és az adott piac jellemzőitől (például annak stabilitásától és átláthatóságától) is.”⁵⁰

⁴⁶ Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 235. o.

⁴⁷ A Bizottság 74/292/EGK határozata, Case No. IV/400. - Agreements between manufacturers of glass containers IFTRA , OJ L 160., 1974. 06. 17., 1.o.

⁴⁸ Horizontális Iránymutatás 86. pont

⁴⁹ Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 236.o

⁵⁰ Horizontális Iránymutatás 90. pont

Az előző pontból következik, hogy az információcsere versenyre gyakorolt hatásának vizsgálatához tekintettel kell lennünk az összetettségre és a csere gyakoriságára is. Az összetettebb, részletezettebb információk átadásával pontosabb és átláthatóbb képet kaphatnak a versenytársak egymásról. Emellett minél gyakoribb az adatcsere, annál inkább fokozottabb az összejátszás valószínűsége, hiszen ez a versenytárs magatartásáról folyamatos, naprakész képet ad. Azonban ez is viszonylagos, függ a piaci stabilitástól, a szerződéses kapcsolatok időtartamától, de nem kizárt azonban, hogy egyetlen, versenykorlátozáshoz vezető beszélgetés is jogsértést valósítson meg. Ez utóbbi esetkörre példa a holland T-Mobile ügy,⁵¹ melyben egy egyszeri, az ügynököknek járó jutalék csökkentéséről szóló megbeszélésre került sor a négy piaci szereplő között, mely célzat alapú tiltott információcseréhez vezetett.

Az adatok jellegén belül fontos megkülönböztetnünk *összesített* illetve *egyedi* adatot. Minél egyedibb, konkrétabb, pontosabb adat megosztására kerül sor, annál nagyobb a valószínűsége, hogy az információcsere összejátszást eredményez. Ez persze nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy az összesített adatok megosztása bizonyos körülmények között ne okozhatna versenyellenes hatást, de általánosságban elmondható, hogy a szakmai szervezetek és piaci információkat gyűjtő cégek (market intelligence firm) általi információgyűjtés és megosztás nem valószínű, hogy versenykorlátozó hatásokkal járna, inkább előnyt jelent a piac számára.”⁵²

Az adatcsere megítéléséhez fel kell tudnunk ismerni továbbá, hogy a megosztott információ *nyilvános* vagy sem. A minden versenytárs és vásárló számára általában egyformán hozzáférhető (ami a hozzáférés költségeit illeti) információ nem vezet jogsértéshez. A nyilvánvaló, közhiteles nyilvántartásból, mindenki számára elérhető információmegosztás nem vet fel jogszerűtlenségi kérdéseket.⁵³ Emellett magáról az információcseréről is megállapíthatjuk, hogy nyilvánosan történt-e vagy sem. „Az információcsere valóban nyilvános, ha az annak keretében kicserélt adatok minden versenytárs és vásárló számára egyformán hozzáférhetővé válnak (ami a hozzáférés költségeit illeti).”⁵⁴

VI. A versenyellenes információcsere az esetjogban

⁵¹ C-8/08. T-Mobile Netherlands BV, KPN Mobile NV, Orange Nederland NV és Vodafone Libertel NV kontra Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, ítélet, ECLI:EU:C:2009:343.

⁵² Horizontális Iránymutatás 89. pont

⁵³ Horizontális Iránymutatás 92. pont

⁵⁴ Horizontális Iránymutatás 94. pont

Mindig izgalmas és sokkal fogyaszthatóbb a nem szakmabeli olvasónak is, amikor az elméleti megállapítások az életben, konkrét jogesetekben realizálódnak. Tekintettel arra, hogy a versenytársak közötti információcsere versenyjogi értékelésének szempontjait javarészt a joggyakorlat alakította ki, fontosnak tartom bemutatni jogeseteken keresztül az értékelés kereteit, szempontrendszerét és megvalósulását.

1. Az uniós joggyakorlat:

A Bizottság a *Fatty acid (zsírsavak) ügyben*⁵⁵ szabott ki először bírságot információcsere miatt.

A megállapodás az olein és sztearin gyártás négy (a döntés meghozatalakor már csak három) legnagyobb gyártó között jött létre, akik a piac 60%-át lefedték. A vállalkozások több mint három éven keresztül negyedévente üzleti titoknak számító értékesítési adatokat cseréltek egymással. „A Bizottság megállapítása szerint a megállapodás célja és hatása a verseny korlátozása és torzítása volt a közös piacon. Alapvetően nem ellenezhető a statisztikai információk cseréje szakmai szövetségeken keresztül, még akkor sem, ha országonkénti vagy termék szerinti lebontásban van mindaddig, amíg az adatok nem teszik lehetővé az egyes cégek azonosítását. Tilos viszont az egyes cégekre vonatkozó egyéniesített adatok szervezett cseréje, mivel ennek célja vagy hatása a verseny korlátozása. A megállapodás révén a felek azonosítani tudták egymás pozícióit, jövőbeni teljesítményüket, magatartásukat, felszámolva a másik tevékenységéhez fűződő bizonytalanságot. A célként kitűzött piaci stabilizáció csökkentette a felek között a verseny intenzitását, ami a megállapodás hiányában kialakult volna. Ezenfelül a cseréből adódó rendszeres kapcsolat kiváló fóruma volt bármilyen kritikai észrevétel tolmácsolásának a saját piaci részesedés nagyobb változását illetően. További bizonyíték volt a megállapodás versenykorlátozó jellegére, hogy egyéb versenyellenes magatartásokat (ár- vagy kvótarögzítés) elősegítő légkört, feltételeket hozott létre.”⁵⁶ További érdekessége az ügynek, hogy a vállalkozások védekezésükben arra is hivatkoztak, hogy csak múltbéli adatokat osztottak meg egymással. A Bizottság azonban kiemelte, hogy három éven át fontosnak tartották működtetni ezt a gyakorlatot, amivel egyértelműen stabilizálták a piacot. Azzal, hogy megismerték egymás

⁵⁵ A Bizottság 87/1/EGK határozata, Case No. IV/31.128. – Fatty Acids, OJ L 3., 1987. 06. 17., 17. o.

⁵⁶ Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020. 237. o.

tevékenységét, mesterségesen növelték a transzparenciát egymás között, és mérsékeltek az egymás felé tanúsított versenyzői magatartást.

A Banánkartell ügyben⁵⁷ a banánt beszállító eljárás alá vont vállalkozások hetente nyilvános közleményben tájékoztatták közvetetten a fogyasztókat és a versenytársaikat a márkájukra vonatkozó referenciaárakról. Ez akként valósult meg, hogy minden hét csütörtök reggelén meghatározták a zöld banán referenciaárát, s erről közleményt adtak ki. A három versenytárs az ezt megelőző napon kétoldalú megbeszéléseken egyeztették álláspontjaikat az árképzésről, a tendenciákról, a banán árára vonatkozó aktuális, befolyással bíró tényezőkről, és iránymutatást is adtak e körben egymásnak. A csütörtöki közleményt egymásnak is megküldték, ezáltal biztosítottá vált a megbeszélt döntések ellenőrzése. A Bíróság leszögezte, hogy nem valósít meg versenyjogsértést, ha a versenytársak figyelik egymás döntéseit, illetve azokhoz igazodnak, de ez nem jelentheti azt, hogy közvetlenül vagy közvetve felvegyék egymással a kapcsolatot annak érdekében, hogy befolyásolják a piac működését, illetve a bizonytalanságot csökkentsék. Így az információcserét versenykorlátozó célú versenyjogsértésnek minősítette, tekintettel a jogsértés „hardcore” jellegére. Láthatjuk, hogy a Bizottság és a Bíróság vizsgálta és értékelte az információcsere gyakoriságát, módját, az információk tartalmát, időszerűségét. Tekintettel arra, hogy megosztott adatok az árakra, árképzésre vonatkoztak, a jogsértés megállapítható volt, a piacra gyakorolt tényleges hatás bizonyítása nem volt szükséges.

A John Deere Ltd kontra Európai Bizottság⁵⁸ ügyben az angol traktor piac szakmai szövetsége úgy kívánta fellendíteni a hanyatló és koncentrált piacot, hogy gyakori és részletes információcserét alakított ki, melyben a piaci szereplők többek között az értékesítésükre vonatkozóan egyedi adatokat osztottak meg. Az egyedileg letárgyalt értékesítésekre aukciókon került sor, azok időpontja és a nyertesek is követhetővé váltak. Ezzel szemben a vevők nem fértek hozzá a megosztott adatokhoz. A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a saját vállalkozásra vonatkozó adatok és az iparági aggregált adatok ismerete elegendő a traktor piac működéséhez, nem szükséges a versenytársakra vonatkozó egyedi adatok ismerete vállalkozásuk sikeres működtetéséhez. Kimondta továbbá, hogy az

⁵⁷ C-283/13. P. Dole Food Company, Inc és Dole Fresh Fruit Europe, anciennement Dole Germany OHG kontra Európai Bizottság, ítélet, ECLI:EU:C:2015:184.

⁵⁸ A C-7/95 P. sz. John Deere kontra Bizottság ügyben született ítélet

információcserére vonatkozó megállapodás jogsértőnek minősíthető, mivel egy koncentrált piacon lehetővé teszi, hogy a piaci szereplők a versenytársaik értékesítését figyelemmel kísérjék.

Az Európai Bíróság az értékelésnél figyelembe vette az információ jellegét, a gyakoriságát, a megosztást és azt, hogy kinek volt hozzáférése. Megállapította, hogy a kicserélt információk üzleti titoknak minősülnek tekintve, hogy adott területre vonatkozó értékesítési adatok a gyártók értékesítési hálózatának egyes tagjaira vonatkozóan, ami lehetővé tette, hogy az egyes versenytársak egymás értékesítőinek teljesítményéről információt szerezzenek, nagy gyakorisággal, szisztematikus rendszerben. Az információcseréből a résztvevők profitáltak, a fogyasztókkal vagy egyéb versenytársakkal nem osztották meg azokat. Jelen esetben a gyártók számára az információcsere segítségével a birtokukba kerülő, a piac működésére vonatkozó információ lehetővé tette, hogy viselkedésüket a versenytársaik viselkedéséhez igazítsák, ezáltal jelentősen csökkent vagy megszűnt a versenytársaik jövőbeli viselkedésében rejlő kockázat. Erősen koncentrált, oligopol piacokon az információcsere lehetővé tette a gyártók számára, hogy megismerjék a versenytársaik piaci pozícióját és stratégiáit, ezáltal jelentősen csökkent a gyártók közötti verseny. Az Európai Bíróság arra is utalt, hogy amennyiben egy részt vevő új stratégiát alkalmaz, az hátrányos számára, mivel egyrészt „megelőzi” az információcseréből rendelkezésre álló piaci tudást, másrészt az üzleti stratégiáját azonnal megismerik a versenytársai, ezáltal az eltérő viselkedés valószínűsége jelentősen csökken. Az információcserében résztvevők közötti, „belső” verseny lecsökken, tekintve, hogy kevésbé vannak arra kényszerítve, hogy agresszívan reagáljanak egymás viselkedésére, másrészt az információcseréből adódó piacralépési korlátokból fakadóan a „külső” verseny intenzitása is csökken. Ha egy új piaci szereplő ugyanis azt a stratégiát választja, hogy nem vesz részt az információcserében, hátrányos helyzetbe kerül, mert nem férhet hozzá a részletes és pontos piaci információkhoz, ha viszont csatlakozik az információcseréhez, arra kényszerül, hogy felfedje versenytársai előtt piaci stratégiáját, így viszont lehetővé válik a már piacon lévők számára, hogy megakadályozzák az új piaci szereplő agresszív stratégiájának megvalósítását.

Az AC Treuhand ügy⁵⁹ jelentősége abban áll, hogy ebben az ügyben került elsőként sor közvetítő felelősségének a megállapítására, és ebben az ügyben számos alapelv került lefektetésre a közvetítők szerepének értékelési kérdéseiben.

⁵⁹ AC-Treuhand AG kontra Európai Bizottság T-99/04

A svájci tanácsadó cég különböző tanácsadási szolgáltatásokkal foglalkozott, melyet a hidrogén-peroxid gyártók vettek igénybe. A létrejött megbízás kiterjedt különböző találkozók szervezésére, azokon való részvételre, a gyártók közötti konfliktus felmerülése esetén mediátorként működött közre, de értékesítési adatokat is gyűjtött a részes vállalkozások részére. Az Elsőfokú Bíróság ítéletének 109. pontjában kimondta, hogy „A jelen esetben a felperes nem úgy viselkedett, mint a kartell passzív bűnsegédje, hanem mint a kartell megfelelő működésének szervezője és őre, aktívan részt vett abban. Tevékenységeinek köszönhetően a felperes jelentősen hozzájárult a kartell működésének fenntartásához és titokban tartásához, tehát a verseny súlyos és tartós korlátozásához a szerves peroxidok piacán.”

Az ügyben megállapítást nyert továbbá, hogy független, saját nevében és kockázatára cselekvő vállalkozás felelőssége megállapítható, ha a kartell létrehozásában és fenntartásában - függetlenül attól, hogy ő az érintett piacon nem vesz részt - aktívan közreműködött.

Az ügyben a Bizottság és Bíróság számos értékelési elvet vizsgált, tekintettel volt az adatcsere közvetett jellegére, az érintett piac jellegzetességeire, az adatok, információk tulajdonságaira, az információcsere gyakoriságára, és a magatartások versenyre gyakorolt hatásokra.

2. A Gazdasági Versenyhivatal válogatott eseti döntései:

A hazai joggyakorlatból is számos jogesetet tudunk felhívni, amelyek információcserével kapcsolatosak.

A *pénzváltókartellben*⁶⁰ a Gazdasági Versenyhivatal azért marasztalta el az érintett pénzváltókat, mert rendszeresen nyitás előtt, délelőtt 10 óráig egyeztették a valutavásárlási és -eladási árfolyamokat, melyet ezt követően a vállalkozások által működtetett valutaváltók területenként egységesen alkalmaztak. A GVH a határozat 60. pontjában szögezte le, hogy „azon információcserének, melynek az a célja vagy hatása, hogy a versenytársak bizonytalan viselkedéséből eredő kockázatokat csökkentsék, ellentétesek a torzulásmentes verseny követelményével. Ha egy vállalkozás rendszeresen megküldi aznapra alkalmazni tervezett árait versenytársának, az két

⁶⁰ A GVH Vj-83/2005/100. számú határozata

szempontból is jogsértőnek minősül: egyrészt eszköze lehet egy klasszikus árkartell működtetésének, másrészt ennek bizonyítottsága hiányában is alkalmas a független árképzési döntések meghozatalának befolyásolására.” A felülvizsgálatot végző Fővárosi Ítéltábla ítéletében kimondta, hogy a pénzváltók gyakorlata, vagyis a jelenlegi, de leginkább a jövőbeli árak közlése versenyellenes célúnak minősül. Hangsúlyozta, hogy az adatcsere az aznapi árfolyamokra irányult, melyek változékonyságuk okán lehetnek múltbéli, azonban a jelen ügyben még nyitás előtt, 10 óráig bezáróan sor került az információmegosztásra. Így a jövőbeliségük megállapítható volt, vagyis az információcsere az aznapi árak alkalmazását tartalmazták.⁶¹

Az ügy értékelésének a középpontjában jelentős szerepet játszott a megküldött adatok sajátossága, az árfolyamok változékonysága, másrészt frissességük, tartalmuk, továbbá az információmegosztás időbelisége, gyakorisága és a résztvevő feleknek a magatartása.

A GVH egy 2014-ben született határozatában egy piackutatáson keresztül megvalósult információcsere potenciális versenykorlátozó hatása miatt igyekezett elmarasztalni az érintett vállalkozásokat. Az ügynek több érdekessége és sajátossága is volt.

A *kontaktlencse ügyben*⁶² négy hazai kontaktlencse forgalmazó a Magyarországon értékesített termékeik nem régi, de múltbeli időszakra vonatkozóan osztottak meg egymással szenzitív adatokat. Továbbá egy piackutató céget bíztak meg piaci adatok gyűjtésével. A piackutató a negyedéves szegmensenkénti nagykereskedelmi forgalomban értékesített mennyiségi, és az ebből származó árbevételi adatokat gyűjtötte össze, és így határozta meg az egy termékre eső árbevételt. A versenyhatóság cél és hatás alapon is vizsgálta a megállapodást, azonban csak potenciális hatás alapon állapította meg a jogsértést, mert álláspontja szerint a piackutató a tevékenységével a forgalmazók közötti összehangolt magatartás szervezésében és működtetésében segítséget és infrastruktúrát nyújtott. A kicserélt adatok üzleti titoknak minősültek, és képesek voltak arra, hogy a vállalkozások üzleti döntéseit befolyásolják, csökkentve a piaci bizonytalanságot. A versenytanács kimondta, hogy a versenykorlátozó hatás valószínűségét a piacon fennálló átláthatósági szint és az információcsere által az e szintben okozott változás együttesen határozza meg. A Kúria ítéletében⁶³ hatályon kívül helyezte a GVH határozatát bizonyítottság hiányára tekintettel, a versenyhivatal ugyanis nem végezte

⁶¹ Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.042/2011/5. számú ítélete

⁶² Vj-96/2010. számú határozat

⁶³ Kúria Kfv. 11.37.110/2017/13. számú ítélete

el szükséges, konkrét tényeken alapuló közgazdasági elemzést, és nem tudott oksági kapcsolatot kimutatni az adatmegosztás és a versenyellenes tényleges hatás között. Amennyiben nem tud a tényleges hatást kizáró vagy akadályozó körülményt felmutatni, nem áll fenn a potenciális versenykorlátozás megállapíthatóságának a lehetősége. Ilyen akadályozó tényező azonosítását követően a Horizontális Iránymutatás 26-29., 75-76. pontjaiban írtaknak is megfelelően kell a hatáselemzést elvégeznie, mely vizsgálat középpontjában az a fő követelmény áll, hogy a versenykorlátozás akkor állapítható meg, ha ésszerű valószínűséggel feltételezhető, hogy a megállapodások eredményeként a felek nyereségesen tudnák emelni az árat, csökkenteni a kibocsátást, a termék minőséget, a termékválasztékot vagy innovációt.

A Kúria tehát nem találta sem cél, sem hatás, de még potenciális hatás alapon sem elmaraszthalhatónak a vállalkozásokat, annak ellenére sem, hogy az ügy számos hasonlóságot mutatott a fentebb bemutatott John Deere⁶⁴ ügygel.

A magyar bíróság átfogóan foglalkozott az információcsere-megállapodásokkal az úgynevezett *cementkartellügyben*⁶⁵. Ebben az ügyben az iparági szakszövetség havi rendszerességgel adatokat gyűjtött a termelőktől a termelés, az értékesítés és a készletezés tekintetében, de az adatcsere nem terjedt ki az árakra és a területi megoszlásra. A versenyhatóság az információs rendszer működtetését jogellenesnek minősítette, és versenyfelügyeleti bírsággal sújtotta az érintett vállalkozásokat. A Fővárosi Bíróság⁶⁶, a Fővárosi Ítéltábla⁶⁷, és végül a Kúria⁶⁸ sem találta bizonyítottnak a versenyjogsértést. A GVH határozatában értékelte az adatok jellegét, részletezettségét, korát, az információáramlás időbeli gyakoriságát, a piac szerkezetét, sajátosságait. A versenyhatóság azonban nem tette egyértelművé, hogy az információcsere versenyellenes célúnak vagy hatásúnak tekinti, a Fővárosi Bíróság ítélete azonban kimondta, hogy információcsere esetén meg kell vizsgálni a hatásokat, ideértve a lehetséges hatásokat is. A Bíróság döntése szerint az információcsere csak akkor jogellenes, ha alkalmas a piaci folyamatok negatív irányú befolyásolására vagy a verseny torzítására, vagyis a hatáselemzés az információcsere esetén nem elhagyható. A Fővárosi Bíróság továbbá egyértelműsítette, hogy a versenyhivatal elmulasztotta bizonyítani, hogy a kérdéses

⁶⁴ A C-7/95 P. sz. John Deere kontra Bizottság ügyben született ítélet

⁶⁵ Vj-73/2001. számú Holcim Hungária és társai ügy

⁶⁶ 3.K.33417/2006/20. számú ítélete

⁶⁷ 2.Kf.27.578/2008/12. számú ítélete

⁶⁸ Kúria Kfv.III.37.514/2009/11. számú ítélete lásd: Szilágyi Pál: A Legfelsőbb Bíróság ítélete a Cementkartell ügyében. Jogesetek Magyarázata 2010/3.

információnak volt vagy lehetett hatása. A Fővárosi Bíróság ítélete értelmében, csak olyan információ cseréje esetén állapítható meg információs kartell, ami alkalmas a piac jogellenes befolyásolására vagy torzítására. Az alperesnek a jogsértés megállapításához azt kellett volna konjunktív módon bizonyítania, hogy létezett és ez az információ a felperesek birtokába került. A bizonyítási teher a Versenyhivatalt terheli.

A Kúria ítéletében külön kiemelte az adatok frissességének jelentőségét. Mivel az adatbázis nem tartalmazott árinformációt, nem volt automatikusan cél alapú jogsértésnek tekinteni. Az adatáramlás önmagában nem vonja maga után a versenyszabályok megsértését, a hatás alapú versenyjogsértés megállapításához azonban a bizonyításhoz hatáselemzésre van szükség. „A hatásvizsgálat keretében azt kell megvizsgálni, hogy az információcsere lehetővé teszi-e a versenytársak jövőbeli magatartásának előre vetítését, kiiktat-e egy bizonytalansági tényezőt a piacon, és ezáltal korlátozza-e a versenyt. Ebből az is következik, hogy az információcsere csak bizonyos piaci szerkezetek esetén vet fel aggályokat: elsősorban az oligopolisztikus piacokon.”⁶⁹ Mind a Versenyhivatal határozata, mind a Fővárosi Bíróság ítélete arra utal, hogy információs kartellról fogalmilag egyáltalán csak akkor beszélhetünk, ha a megosztott adatokat a vállalkozások máshonnan nem tudják beszerezni, a Fővárosi Bíróság ítélete pedig egyértelművé teszi, hogy az ennek bizonyításával kapcsolatos teher a Versenyhivatal vállán nyugszik. Bár a közigazgatási határozat nem foglalkozott annak kérdésével, hogy az adatok a vállalkozások számára máshonnan beszerezhetők voltak-e, a határozat rendelkezése a jogsértés megállapítására vonatkozóan egyértelműen utal erre a feltételre.⁷⁰

Az információcsere kartellek közül talán a legismertebb hazai ügy a rekordbírságot jelentő (és versenyjogi körökben nagy figyelmet kivívott) *BankAdat ügy*⁷¹.

A magyarországi hitelintézetek szakmai szövetsége, a Magyar Bankszövetség (a továbbiakban: Bankszövetség) 2000-ben megállapodást kötött a Nemzetközi Bankárképző Központ Zrt-vel (a továbbiakban: Bankárképző) a BankAdat elnevezésű informatikai adatbázis létrehozására a Bankszövetség tagjai számára. A banki adatbázis az önkéntesség és a kölcsönösség alapelvek mentén,

⁶⁹ Vj-73/2001. sz. Holcim Hungária és társai- cementkartellügy 45. pont

⁷⁰ Nagy Csongor István: Versenyjogi kézikönyv, HVG Orac Könyvkiadó Kft, Budapest, 2021. 208-210. o.

⁷¹ Vj-8/2012/1751. számú határozat

a Bankárképző közreműködésével működött 2002. és 2012. között, mely adatbázisba a hitelintézetek negyedéves rendszerességgel töltötték fel üzleti titoknak minősülő, stratégiai fontosságú adatokat, melyekhez harmadik személyek nem fértek hozzá. A máshonnan nem, vagy piaci szempontból csak jelentős késedelemmel beszerezhető egyedi adatok a tagok számára letölthetőek voltak. A versenyhatóság a Bankszövetséggel szemben 4 milliárd forint, míg a Bankárképzővel szemben 15 millió forint összegű bírságot szabott ki, és a Bankszövetséggel szemben kiszabott bírság meg nem fizetése esetére egyetemlegesen kötelezett 33 pénzügyi intézményt, mint a BankAdatbázist használó bankokat.

A 280 oldalas határozatában a versenyhatóság a Bankszövetség és a Bankárképző felelősségén kívül 36 hitelintézet versenyjogi felelősségét vizsgálta, és megállapította, hogy „a megvalósított információcsere versenytársak közötti horizontális információcserének minősül, amelynek kereteit a Bankszövetség a BankAdat létrehozására, bővítésére vonatkozó döntései, illetve ennek alapján a Bankszövetség és a Bankárképző közötti megbízási szerződések teremtették meg, melyhez a Bankszövetség tagbankjai formális, szerződéses háttér nélkül, ún. gentlemen's agreement alapon szolgáltatott adatokat.”⁷² Az eljárás alá vont vállalkozások motivációját az egymás független viselkedéséből származó piaci bizonytalanság csökkentésében azonosította a hatóság.

A közigazgatási határozat megállapítása szerint az információcsere lehetővé tette a versenytársaknak, hogy eseti vagy tartósabb jelleggel összehangolják piaci magatartásukat, ami versenykorlátozó eredménnyel jár, mivel potenciálisan alkalmas versenykorlátozó hatás kiváltására. Vagyis a versenyhatóság *potenciális hatás* alapon marasztalta el a vállalkozásokat.

A versenyhivatal érintett termékpiacként a pénzügyi szolgáltatások piacát, érintett földrajzi piacként Magyarországot határozta meg. A *piacot* a vizsgált időszakban az oligopolisztikus domináns csoportot kiegészítő kompetitív sokszereplős szegély jellemezte.⁷³ Megállapította továbbá, hogy az érintett piac jellemzői, vonásai (oligopolisztikus, sokszereplős, stabil, egyes szegmensekben magas koncentráció, homogén termékek, állandó kereslet-kínálat, magas nyereségesség, állandó szereplők, mesterségesen

⁷² Vj-8/2012/1751. számú határozat 1140. pont

⁷³ Vj-8/2012/1751. számú határozat 1193. pont

nőtt a transzparencia⁷⁴⁾ alapján kifejezetten magas volt a vizsgált időszakban a versenyellenes hatások kialakulásának valószínűsége.

Az információcsere az egész piacot érintette, hiszen a BankAdatban résztvevő hitelintézetek lefedték a piacon jelen lévő szereplőket, az első kezdeti adatszolgáltatásban résztvevő hitelintézetek a *piaci szereplők 83%-át* tették ki.

A Gazdasági Versenyhivatal a BankAdatban összegyűjtött *adatokat* is értékelte, mely szerint az adatbázisban egyedi, negyedéves, stratégiai, üzleti titoknak minősülő információk kerültek fel- és letöltésre. Az adatbázisból kimutatható volt, hogy a tagok rendszeresen töltöttek le adatokat az adatbázisból⁷⁵⁾, melynek *felhasználási területei* széleskörű volt: a bankszektor-, versenytárselemzés, a termékfejlesztés, a stratégiai tervezés, az üzletági, banki teljesítmény visszamérések, management, tulajdonosi riportok készítése, controlling, vállalatfejlesztés.⁷⁶⁾

A jogellenes magatartás *időtartama* is értékelésre került, hiszen a BankAdatbázis 12 éven át működött, és ezen hosszú időtartam alatt a versenytársak teljes és folyamatos képet kaphattak egymás stratégiájáról, piaci helyzetéről.

A vállalkozások egyik védekezési pontja volt, a BankAdat *nyilvánossága*. Ugyanis az adatbázis szolgáltatásainak igénybevételének nem volt előfeltétele a Bankszövetségben való tagsági jogviszony létesítése, az adatbázis - ha a fogyasztók számára nem is volt hozzáférhető - a bankszektorban működő valamennyi vállalkozás számára hozzáférhető adatokat tartalmazott. Az adatbázisból való lekérdezés egyedüli feltétele a kölcsönösség elvének elfogadása volt: az adatbázis felhasználója az általa igényelt információ típus vonatkozásában maga is adatszolgáltatóként kellett, hogy közreműködjön. A versenyhivatal azonban az általa feltárt bizonyítékok alapján nem tudta ténylegesen nyilvános adatoknak értékelni.

⁷⁴⁾ Vj-8/2012/1751. számú határozat 1204. pont táblázat

⁷⁵⁾ Vj-8/2012/1751. számú határozat 433. pont

⁷⁶⁾ Vj-8/2012/1751. számú határozat 443. pont

A határozatban rögzítésre került, hogy feltehetően a BankAdat adatbázis a Vj/74/2011. sz. eljárásban feltárt kartelljogsértés *támogató mechanizmusaként* is funkcionálhatott.⁷⁷

S bár láthatjuk, hogy a Gazdasági Versenyhivatal részletes, a Horizontális Iránymutatás mentén végzett értékelést adott a megvalósult információcseréről, a jogsértés bizonyításával mégis adós maradt a felülvizsgálatot végző Fővárosi Törvényszék szerint, ugyanis az eljáró bíróság hatályon kívül helyezte a határozatot és az eljárást megszüntette, mely ítéletet a Kúria⁷⁸ - a fentebb ismertetett cementkartellben hasonló indokolással - is helybenhagyott. A Kúria egyértelműsítette a versenyhatósággal szembeni elvárást a potenciális hatás alapú jogsértések bizonyítása iránt: hangsúlyozta, hogy ahhoz, hogy egy információcsere a Tptv. 11. § (1) bekezdésének vagy az EUMSZ. 101. cikk (1) bekezdésének értelmében versenykorlátozó hatású legyen, valószínűsíteni kell, hogy érzékelhető hátrányos hatással jár a verseny valamely (vagy több) olyan mutatójára, mint az ár, a kibocsátás, termékminőség, termékválaszték vagy az innováció. Csak meglévő akadályozó tényező esetében van arra lehetősége a hatóságnak, hogy befejezett cselekménynél potenciális (lehetséges) hatások elemzésébe kezdjen, ami egyfajta sorrendiséget jelent a bizonyítás során.⁷⁹

A jogesetekből levonható az a következtetés, hogy a gyakorlat számos újabb kérdést vet fel a jogalkalmazás terén, ami elsősorban a bizonyítást, a cél és hatás, illetve potenciális hatás elhatárolási kérdéskörét érinti. Ezekre a kérdésekre a válaszokat azonban álláspontom szerint csak a minél több, újabb egyedi vagy hasonló esetekben felmerülő kérdéseken keresztül fogja megadni a joggyakorlat.

VII. A hub and spoke kartell

Érdekes és viszonylag új formája az információcsere jogsértéseknek, amikor az adatcsere nem közvetlenül a versenytársak között valósul meg, hanem a termelési vagy az értékesítési lánc más szintjén álló vállalkozáson keresztül. Ezek az ún. „hub and spoke” kartellek, melynek sajátossága abban rejlik, hogy horizontális és vertikális elemek is megjelennek benne. A versenytársak tehát nem közvetlenül osztják meg egymással az információt, hanem közéjük ékelődik egy „hub”, azaz a

⁷⁷ Vj-8/2012/1751. számú határozat 1148. pont

⁷⁸ Kf.VI.38.305/2018/21.

⁷⁹ A Kúria Kf.VI.38.305/2018/21. sz. ítélete 96-97. bekezdés

közvetítő, aki nem versenytárs, hanem a termelési vagy az értékesítési lánc eltérő szintjén áll. Tóth András ezt akként fogalmazta meg, hogy „a hub-and-spoke megállapodásban a kommunikáció jellemzően a közös csomópont (például egy közös szállító) és a küllők (például ugyanazon termék kiskereskedői) közötti kétoldalú cseréken keresztül történik, így a versengő küllők közötti információcsere csak közvetett.”⁸⁰

A rendszer lényegi eleme a „hub” részvétele és aktív közreműködése, tekintettel arra, hogy a „spoke-ok” közötti közvetett egyeztetés kedvezően befolyásolja a „hub” piaci pozícióját, ennél fogva a rendszer fenntartásában mindegyik fél érdekelt. Fontos tisztázni: „A „hub and spoke” kartellek abban különböznek a hagyományos horizontális kartellektől, hogy nincs közvetlen kommunikáció a horizontális versenytársak között.”⁸¹ A „spoke”-ok között nem jön létre megállapodás, a versenyellenes információcsere - a „hub”-on keresztül - mégis közöttük valósul meg. És bár a tényleges információ megosztást a „hub” végzi, a versenyre gyakorolt torzító vagy korlátozó hatás a „spoke”-ok piacán jelentkezik.

A 2000-es években kerültek megállapításra az első hub and spoke kartellek az angol versenyhatóság által a futball mezék⁸² és a gyerekjátékok⁸³ piacán. Ezekben az ügyekben a „spoke”-ok a kereskedelmi szinten helyezkedtek el, és a gyártón (vagyis mint „hub”), mint közvetítőn keresztül osztottak meg szenzitív, az árazásra vonatkozó adatokat. Az eljáró bíróság a bizonyítási kötelezettséget szűkebben értelmezte, és azt az elvárást fogalmazta meg a versenyhatóság felé, hogy nem elég azt bizonyítani a versenyjogsértés megállapíthatóságához, hogy a kereskedők észszerűen láthatták előre, hogy a gyártó átadja a versenytársuknak a stratégiai adatot. A jogellenességhez azt várta el, hogy bizonyításra kerüljön, hogy a kereskedők a versenytárssal való átadási, továbbítási szándékkal közlik a stratégiai adatot a gyártóval. A bíróság tehát egy magasabb szinten határozta meg a bizonyítás szükségességét, azonban a szakirodalom „megelégszik” a tudattartalom vizsgálatával.

A hub and spoke jogsértést - akár a szándék, akár a tudattartalom szintjén igazolandó - nehéz bizonyítani, a hazai álláspontot e téren a Gazdasági Versenyhivatal - a Vj/22-729/2015. számú, a

⁸⁰ Tóth András: A Versenytanács kartelljog-fejlesztő gyakorlata (MJ, 2022/5., 305-312. o.)

⁸¹ Tóth András: Kortárs magyar versenyjog, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2022. 197.o.

⁸² CA98/06/2006 számú Football Kit ügy

⁸³ CA98/8/2006. számú Hasbro ügy

magyar háztartási papíráru, illetve személyi higiéniai termékek piacán folytatott vizsgálatban - alakította ki, és két feltétel együttes bizonyításához kötötte annak megállapíthatóságát.

Az ügyben a magyar háztartási papíráru, illetve személyi higiéniai termékek gyártói és kereskedői lánc magatartásait vonta vizsgálat alá a versenyhatóság, ahol a gyártó a kiskereskedelmi láncnak arra vonatkozó információt adott át, hogy két versenytárs kiskereskedelmi láncnak milyen jövőbeni árazási tervei vannak. E feltételezett összehangolt magatartás kapcsán a versenyhatóság megállapította, hogy az első bizonyítandó feltétel, az összehangolt magatartás megállapíthatóságához, hogy „amikor a kereskedelmi lánc a vele vertikális viszonyban lévő gyártóval közölt információt, akkor ezt azzal a szándékkal tette-e, illetve alappal feltételezhette-e, hogy ezt az információt a gyártó megosztja a kereskedelmi lánc versenytársával”⁸⁴. Vagyis az adatátadáson túl a tudattartalmat is vizsgálni szükséges. A második vizsgálat arra irányul, hogy akkor, „amikor a gyártó az egyik kereskedőtől származó versenyjogilag érzékeny információt átadja egy másik kereskedőnek, akkor ez utóbbi kereskedelmi lánc tudja-e, de legalábbis felismerheti-e azokat a körülményeket, amik során a gyártó ezen információ birtokába jutott”⁸⁵. E feltétel megállapításához is egy magatartást és egy tudattartalmat szükséges vizsgálni. A feltételek bizonyítását, és annak vélelmezését követően, hogy a gyártón keresztül az egyik kereskedőtől versenyjogilag érzékeny információt kapó kereskedő az információt felhasználta piaci magatartása során, állapítható meg a jogsértés.⁸⁶

Végül a Versenytanács nem látta teljesültnek az első feltételt, a két kiskereskedelmi lánc esetében nem volt bizonyítható, hogy számíthattak a jövőbeni árazási terveik harmadik versenytárral való gyártó általi megosztására, sőt, a két lánc ezt cáfoló észszerű magyarázattal állt elő, így megszüntette az eljárást.

Úgy gondolom, hogy e sajátos versenyjogsértésből látható igazán, hogy felértékelődött az információcsere értékelése. A versenytársaknak mindig szem előtt kell tartaniuk, hogy mikor kivel osztanak meg olyan információt, amely aggályos lehet. Hiszen láthattuk, nem csak a spoke-k vagyis az információt átadó és fogadó, hanem a közvetítő szerepben lévő, nem versenytársi pozíciót betöltő is elmarasztalásra kerülhet. Hiszen a verseny tisztaságának, a döntések önálló meghozatala

⁸⁴ Vj.22-729/2015. számú határozat 78. pont

⁸⁵ Vj.22-729/2015. számú határozat 79. pont

⁸⁶ Vj.22-729/2015. számú határozat 80. pont

követelményének kell érvényesülnie az egyéni érdekekkel szemben. És létezik-e emberi hibától teljesen mentes információs kartell, vagyis tökéletesen elkövetett jogsértés, ami ki tudja játszani a versenyhatóságokat? A következő fejezetben ezt a választ járom körül.

VIII. A jövőbeli információcsere

A tanulmányt egy ma még talán nem hétköznapi, de mindenképp időszerű, újfajta versenytársak közötti információcsere értékelésével és az ahhoz kapcsolódó nehézségekkel szeretném zárni. A technikai fejlődés, a számítástechnika térhódításai, a piaci digitalizáció, a mesterséges intelligencia ugyanis újfajta problémákat vetnek fel természetesen a versenyjog terén is. A versenyhatóságok és az Európai Bizottság folyamatosan igyekeznek a jogalkotás terén is választ adni a felmerülő újabb és újabb kérdésekre, azonban pár lépéssel lemaradva a technikai fejlődéstől. Kitekintésként egy ilyen újfajta problémakört, az algoritmusok versenyjogi megítélését szeretném megvizsgálni, különös tekintettel az információcsere.

Bár az algoritmusnak nincs egy általánosan elfogadott fogalma, a Bordács Bálint Az algoritmusok alkalmazásának versenyjogi vonatkozásai, különös tekintettel a kartellmagatartásokra című tanulmányában⁸⁷ az algoritmust úgy írja le, hogy egy „logikai művelet, amely egy meghatározott bemenetből kimenetet hoz létre, legyen az akár matematikai példa vagy a mi esetünkben egy különböző piaci adatokból születő versenykorlátozó magatartás”⁸⁸. Nem csoda, hogy az üzleti életben is komoly szerepet töltenek be az algoritmusok. Egyre több vállalkozás él az algoritmusok elemző tevékenységével, mellyel múltbéli adatok alapján például az árak változását vagy a fogyasztók magatartását tudják megbecsülni. Az algoritmusok a hatékonyság növelését is tudják pozitív irányba befolyásolni, így például az optimális ár meghatározása vagy a tranzakciós költségek csökkentése révén. „Egy árazó algoritmust alkalmazó vállalkozás késedelem nélkül tud reagálni a piaci változásokra, így például a készletek változására vagy a versenytársak áraira.”⁸⁹

⁸⁷ Bordács Bálint: Az algoritmusok alkalmazásának versenyjogi vonatkozásai, különös tekintettel a kartellmagatartásokra GJ, 2020/4.

⁸⁸ Bordács Bálint: Az algoritmusok alkalmazásának versenyjogi vonatkozásai, különös tekintettel a kartellmagatartásokra GJ, 2020/4., 19. o.

⁸⁹ Bordács Bálint: Az algoritmusok alkalmazásának versenyjogi vonatkozásai, különös tekintettel a kartellmagatartásokra GJ, 2020/4., 19. o.

Az algoritmusok a versenyjog több területén vetnek fel jogbiztonsági, jogalkalmazási kérdéseket. Mivel a vállalkozásoknak a tevékenységükhöz szükségük van a vásárlók adatainak felhalmozására (big data) az algoritmust használó könnyedén erőfölénybe kerülhet az azt nélkülözőkkel szemben. De hatással van az összefonódási eljárásokban hozott döntésekre, illetve a versenyhatóság fogyasztóvédelmi eljárásaira is.⁹⁰ Ha csak arra gondolunk, hogy mi, fogyasztó átlagemberek mennyire ki vagyunk téve a keresőmotorok és árazási algoritmusok működésének, azonnal megértjük a probléma fontosságát.⁹¹

A téma szempontjából az algoritmusok és a vállalkozások közötti összehangolt magatartás kapcsolata vet fel számos kérdést. Az emberi tényező kiiktatásával, és a teljes piaci transzparenciával naprakészen, sőt percre készen tudják követni a változásokat, a mesterséges intelligencia alkalmazásával pedig a versenytársak stratégiája minden eddiginél pontosabban határozható meg. Ariel Ezrachi és Maurice E. Stucke⁹² több kategóriába sorolja az algoritmusok alkalmazásának versenykorlátozó módjait:

- Elsőként azt az esetkört említi, amikor a kartell magatartások digitális eszközök segítségével valósulnak meg, azonban ezen a szinten - még - emberek döntéseit, utasításait hajtják végre a gépek. „Jelenlegi fejlettségi szintjükön az algoritmusok tehát nem emberi segítség nélkül hangolják össze a vállalkozások magatartását és hozzák létre így a kartelleket, hanem a gazdasági egységek döntéshozói kötnek versenykorlátozó megállapodásokat, amelyeket a számítógépen, mint eszközön fogantatosítanak.”⁹³

- A második téma e körben a hub and spoke kartell, ami egy közös internetes platform használatában realizálódhat. „A hub and spoke szerkezet elemeit ebben az esetben a közös platformot használó piaci szereplők (spoke) és a platform üzemeltetője (hub) alkotják. Az algoritmus ebben az esetben lényegesen szélesebb eszköztárral rendelkezik, mint egy puszta közvetítő, hiszen a versenytársak teljesen ugyanazt a szoftvert használják, amely így alkalmas lehet arra, hogy a nyereség

⁹⁰ Bordács Bálint: Az algoritmusok alkalmazásának versenyjogi vonatkozásai, különös tekintettel a kartellmagatartásokra GJ, 2020/4., 19. o.

⁹¹ Rudi Alexandra: Versenyjog és mesterséges intelligencia in: <https://arsboni.hu/versenyjog-es-mesterseges-intelligencia/> (letöltés: 2024.04.03.) 2. oldal

⁹² Ariel Ezrachi - Maurice E. Stucke: Algorithmic Collusion: Problems and Counter-Measures. OECD, Párizs, 2017

⁹³ Bordács Bálint: Az algoritmusok alkalmazásának versenyjogi vonatkozásai, különös tekintettel a kartellmagatartásokra GJ, 2020/4., 20. o.

szempontjából ideális szinten rögzítse a vállalkozások árait.” E témakörben tett megállapításokat az Európai Unió Bírósága az Eturas ügyben.⁹⁴ Az Eturas nevű litván vállalkozás, aki közös litván utazásfoglalási rendszer - az ETURAS - tulajdonosa és fenntartója, mely lehetővé tette a vele szerződéses jogviszonyban álló utazási irodák számára, hogy online felületükön, az Eturas által meghatározott egységes foglalásmegjelenítési módon kínálják az utazásokat. A litván versenyhatóság azért állapított meg jogsértést és szabott ki bírságot a részes felek tekintetében, mert az Eturas a szoftvert akként alakította át, hogy az képes legyen egységesen maximalizálni az adható kedvezmények mértékét, és erről értesítette a felhasználókat is. A versenyhatóság álláspontja szerint, mivel a felhasználó vállalkozások nem határolódtak el nyilvánosan a versenyjogsértő magatartástól, célzat alapon megállapítható volt az összejátszásban való részvétel. A Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásban vizsgálta az ügyet, és kimondta, hogy amennyiben bizonyíthatóan tudtak a vállalkozások az üzenetről, a felhasználó vállalkozások felelőssége fennáll. Abban az esetben azonban, ha ez nem bizonyítható, a pusztán objektív körülményekből (üzenet és technikai átalakítások) nem lehet megalapozottan következtetni a felelősségre.⁹⁵ Kimondta továbbá, hogy a vélelem nem csak a hatóságoknak és az Eturasnak való tiltakozás elküldésével, hanem a vállalkozások a kartellel ellentétes magatartásával is megdönthető.⁹⁶

- A következő szint az önfejlesztő, tanulásra képes algoritmusok megjelenésével jön létre. Az ilyen, egymással összeköttetésben álló algoritmusok már képesek arra is, hogy a piaci folyamatokat felmérve a fejlesztők, illetve a vállalkozások tudomása nélkül összehangolják az árakat. Ha az algoritmusokat a programozók szándékosan kommunikációra és információcserére programozzák, akkor bár az adatcserét a gépek végezték, de emberi akaratból, és így programozó felelőssége is egyértelmű. Annak érdekében, viszont a vállalkozásoknak kell megtenni a megfelelő lépéseket, hogy akaratukon kívül az algoritmusok ne valósíthassanak meg jogsértéseket. Erre hívta fel a figyelmet Margarethe Vestager, az Európai Bizottság versenypolitikai főbiztosa 2017-ben a német versenyhatóság konferenciáján, és kijelentette, hogy „a vállalkozások kötelessége már a programozás fázisában beépíteni (compliance by design) azokat a biztonsági modulokat, amelyek megakadályozzák, hogy az algoritmusok önállóan jogellenes tevékenységet folytassanak.”⁹⁷

⁹⁴ C-74/14 (2016) Eturas and Others

⁹⁵ C-74/14 (2016) Eturas and Others 41-45. bekezdés

⁹⁶ C-74/14 (2016) Eturas and Others 48-49. bekezdés

⁹⁷ Bordács Bálint: Az algoritmusok alkalmazásának versenyjogi vonatkozásai, különös tekintettel a kartellmagatartásokra GJ, 2020/4. 21. o.

- Az algoritmusok a hallgatólagos összejátszásban betöltött szerepe: A hallgatólagos összejátszásnál abból kell kiindulnunk, hogy a versenytársak árainak, döntéseinek figyelése, monitorizálása önmagában nem jogsértő, és tényleges megállapodás vagy összehangolt magatartás hiányában a jogellenes magatartás nem bizonyítható. Általánosan elfogadott, hogy a piaci transzparencia serkentő hatással van a versenyre, az árfigyelő rendszerek segítik a fogyasztót a tudatosabb döntés meghozatalában, és a vállalkozásoknak is jobb feltételeket, alacsonyabb árakat kell kínálniuk. „Az algoritmusok használatának következtében azonban fennáll az elméleti lehetősége egy olyan szintű piaci transzparenciának, amely már káros, mivel a versenytársak előzetes egyeztetés nélkül, lényegében egyszerre tudnak árváltoztatást végrehajtani, és így nem kockáztatják a fogyasztók elvesztését. Erre elsősorban a kartellmagatartásoktól egyébként is leginkább veszélyeztetett homogén termékek piacán kerülhet sor, hiszen ezeken a fogyasztók számára az egyes termékekhez nem kötődik olyan egyedi többletérték, amely miatt a magasabb árat is hajlandók lennének megfizetni.⁹⁸ Az ilyen jellegű jogsértéseket egyébként is nehéz bizonyítani, az algoritmusok közreműködésével a jelenlegi jogszabályok alapján szinte lehetetlen. Ezért e téren mindenképp újfajta szabályozásra lesz szükség.

Az algoritmusok által megvalósítható és fenntartható kartell megállapodások jogi megítélése még a jövő zenéje, de ezzel az információcserével is számolnia kell a versenyjognak, és a technikai fejlődéssel mind a jogalkotás, mind a jogalkalmazás terén lépést kell tudni tartani, amely jelentős problémát és kihívást jelent mind az Európai Unió, mind a tagállamok szintjén.

⁹⁸ Simon Bishop - Mike Walker: Az európai közösségi versenyjog közgazdaságtana. Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központ, Budapest, 2011. 201.o.

„A technológiai forradalom a szemünk előtt, napról napra ér el csodákat. Milliók leltek jobb életre egyre szélesebb körben. Ez kizárólag a szabadpiacnak köszönhető, amely olyan alkotóerővel bír, amelyet még a legszenvedélyesebb támogatói is alábecsülnek”

Lew Rockwell

IX. Összegzés

Tanulmányomban minden oldalról bemutattam a versenytársak közötti információcserét, törekedve arra, hogy az időszerű és a valós kérdéseket tegyem fel. A versenytársak közötti információcsere versenyjogi következményeként azonosítottam, hogy akár önálló jogsértésként is megvalósulhat, de a legnagyobb kartellek mozgatórugói is lehetnek.

A szükséges alapfogalmak tisztázását követően (II. fejezet), a jogi szabályozás bemutatásával (III. fejezet) egyértelművé vált: versenyjogi szempontból akkor jogellenes az információcsere, ha az a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, ilyen hatással jár ténylegesen vagy potenciálisan. Azonban hangsúlyosnak kell lennie, hogy a jogszerű adatcsere számos előnnyel járhat piaci szempontból. A jogszerű esetkör elhatárolása után (IV. fejezet) megvizsgáltam a jogellenes információcserét minél több szempontból (V. fejezet). Az volt a következtetésem, hogy a versenytársak közötti információcsere versenyjogi értékelésének szempontjait a joggyakorlat alakította, ezért igyekeztem több európai uniós és hazai jogeseten keresztül a gyakorlat szemüvegén is láttatni e jogsértéseket (VI. fejezet). A VII. fejezetben egy sajátos információcserével megvalósuló jogsértésre, a hub and spoke kartellekre tértem ki, majd kitekintésként a jövőbeli kihívásokra igyekeztem felhívni a figyelmet (VIII. fejezet).

Az általam összegyűjtött források tanulmányozása, és a tanulmányban tett megállapítások egyértelművé teszik, hogy az üzleti életben egyre nagyobb figyelmet kell fordítani az adatok megosztásának módjára, és a technikai fejlődéssel számos új probléma vetődik fel ezen a téren.

Az anyagi jogszabályok nem térnek ki az információcserére, az egyéb szabályozó eszközök és a joggyakorlat is számos kérdést nyitva hagynak. Továbbra is nehézkes az elhatárolás a cél, hatás, potenciális hatás alapú jogsértések között. A bizonytalanságot az a kérdés okozza leginkább mind a versenyhatóság, mind a vállalkozások számára, hogy mikor állapítható meg potenciális hatás alapon egy jogsértés, és mikor éri el a bizonyítottság szintjét a versenyhatóság. Álláspontom szerint egyrészt a jogszabályok, iránymutatások pontosításával, másrészt a jogesetek számának növekedésével kaphatnánk válaszokat az e körben felmerülő kérdésekre. Utaltam rá, hogy a lényegi kérdések és válaszok a jogeseteken keresztül érkeznek, így ebből a szempontból az ügyek száma meghatározó jelentőséggel bír. A jogalkalmazás fejlődéséhez, és az új kérdésekre való reagáláshoz elsősorban ügyekre, vizsgálatokra, érvekre és ellenérvekre, megállapításokra és határozatokra van szükség. A közelmúltban azonban csekély számú információcserével kapcsolatos ügy került a magyar versenyhivatal elé.

A legnagyobb kérdés a vállalkozások számára eddig is az volt, hogy hogyan tudja gyakorlatát tudatosan úgy kialakítani, hogy véletlenül se csúszhasson bele egy összejátszást megvalósító magatartásba. Ha a baj már megtörtént, és érzékeny adattal bíró információt kapott egy vállalkozás, akkor egy út van: a konkrét és azonnali elhatárolódás. Azonban jobb megelőzni a problémát, és egyre nagyobb szerepet kell, hogy kapjanak a belső megfelelőségi programok, a szerződéses versenyjogi klauzulák, a munkatársak versenyjogi képzése és tudatosítása, de számos más lehetőség áll a vállalkozások rendelkezésére (pl. Clean Team felállítása, külső szakértő bevonása, elemzések megrendelése), ami biztosíthatja számukra a jogkövető magatartást. A felelősség e téren a vállalkozásokat terheli, ahogy minden ilyen intézkedés költségvonzata is. Így álláspontom szerint fontos lenne, ha a versenyhatóság konkrétabb ajánlásokkal, letisztultabb követelmények felállításával segítené a vállalkozásokat abban, hogy hogyan tudnak megfelelni a jogszerű információcserének. Ennek kapcsán ki kellene térni a közepes és kisebb vállalkozások ezen a téren fennálló feladataira is, hiszen a nagyvállalatoknál sokkal kiterjedtebb gyakorlata van a versenyjogi intézkedéseknek. Tehát a versenyhatóságnak nagy szerepe van abban, hogy tudatosítsa, népszerűsítse a szükséges intézkedéseket.

A jövőbeli kihívásokat mind a vállalkozásoknak, mind pedig a versenyhatóságnak tudnia kell kezelni. Ezen a téren előbb-utóbb be kell látni a szabályozás szükségességét, és a felvetődő technikai kihívásokra hazai szinten is fel kell készülni.

Irodalomjegyzék

Szakirodalom:

- Massimo Motta: Versenypolitika elmélet és gyakorlat. Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központ, Budapest, 2007.
- Nagy Csongor István: Versenyjogi kézikönyv, HVG Orac Könyvkiadó Kft, Budapest, 2021.
- Simon Bishop - Mike Walker: Az európai közösségi versenyjog közgazdaságtana. Alapfogalmak, alkalmazások és mérési módszerek. Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központ, Budapest, 2011.
- Tóth András: Kortárs magyar versenyjog, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2022.
- Tóth Tihamér: Uniós és magyar versenyjog, Wolters Kluwer Hungary, Budapest 2020.

Szaccikkek, tanulmányok, egyéb szakmai irodalom:

- Ariel Ezrachi - Maurice E. Stucke: Algorithmic Collusion: Problems and Counter-Measures. OECD, Párizs, 2017
- Bordács Bálint: Az algoritmusok alkalmazásának versenyjogi vonatkozásai, különös tekintettel a kartellmagatartásokra (Gazdaság és Jog, 2020/4.) In: Szaccikk Adatbázis.
- Buday-Sántha Andrea - Sárközy Helga - Singh Mahesh Kumar: A versenyjog és a kommunikációs jog kapcsolódásai, kihívásai, Versenytükör 2023/2., Gazdasági Versenyhivatal
- Fejes Gábor: Az információcsere és a közvetítő - avagy régiségek és újdonságok a kartelljog területéről, Versenytükör 2016. IV. Különszám, Gazdasági Versenyhivatal
- Juhász Ágnes: Közbeszerzés a versenyjog határán (MJSZ, 2010/2.) In: Szaccikk Adatbázis.
- Rudi Alexandra: Versenyjog és mesterséges intelligencia in: <https://arsboni.hu/versenyjog-es-mesterseges-intelligencia/> (letöltés: 2024.04.03.)
- Szilágyi Pál: A Legfelsőbb Bíróság ítélete a Cementkartell ügyében. Jogesetek Magyarázata 2010/3.
- Tóth András: A Versenytanács kartelljog-fejlesztő gyakorlata (MJ, 2022/5.) In: Szaccikk Adatbázis.

- <https://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Altalanos%20bolcseszeti/54Husz%e1r/M/infojelm.html> (letöltés ideje: 2024.03.02.)

Jogszabályok:

- Az Európai Unió működéséről szóló szerződés In: eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT (letöltés: 2024.03.02.)
- 101. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról szóló 2011/C 11/01. számú Iránymutatás ([EUR-Lex - I26062 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011C0111_01_01))
- A tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény In: net jogtár
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) (www.netjogtar.hu)